

H O T Ă R Ă R E

**pentru aprobarea Declarației Parlamentului Republicii Moldova
cu privire la impactul curent și viitor al construcțiilor hidroenergetice
de pe fluviul Nistru și neadmiterea unei catastrofe ecologice iminente**

În temeiul art. 121 din Regulamentul Parlamentului,

Parlamentul adoptă prezenta hotărâre.

Art. 1. – Se aprobă Declarația Parlamentului Republicii Moldova cu privire la impactul curent și viitor al construcțiilor hidroenergetice de pe fluviul Nistru și neadmiterea unei catastrofe ecologice iminente.

Art. 2. – Prezenta hotărâre intră în vigoare la data adoptării.

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI

ZINAIDA GRECEANÎ

Chișinău, 12 februarie 2021.

Nr. 15.

DECLARAȚIA

Parlamentului Republicii Moldova cu privire la impactul curent și viitor al construcțiilor hidroenergetice de pe fluviul Nistru și neadmiterea unei catastrofe ecologice iminente

Fluviul Nistru este principala arteră acvatică a Republicii Moldova și obiectivul strategic de asigurare a țării noastre cu apă. Anume râul Nistru alimentează cu apă potabilă peste 70% din populația Republicii Moldova și peste 90% din mun. Chișinău. Apele Nistrului au o importanță strategică, socială, economică, istorico-culturală, dar și un rol vital în asigurarea necesităților agriculturii și industriei, în menținerea balanței ecologice și, în general, în dezvoltarea durabilă a țării noastre. Reiterăm că protecția Nistrului este un subiect de importanță europeană și ține, de asemenea, de securitatea ecologică națională și regională, deoarece acest fluviu asigură cu apă peste 8 milioane de oameni din Republica Moldova și Ucraina. Astfel, ani la rând, batem alarma că starea Nistrului este una dezastruoasă, iar acest obiectiv strategic și vital pentru Republica Moldova se află în pericol de degradare totală, de înnămolire, inclusiv din cauza activității Complexului Hidroenergetic Nistrean.

Constatăm cu regret că gravitatea situației create este și o consecință a unor acțiuni iresponsabile, care poartă un caracter penal, ale guvernării Republicii Moldova din perioada anilor 2010–2011, față de care ne disociem categoric.

În anul 2011, Guvernul, prin Hotărârea nr. 205 din 31 martie, a inițiat procedura de ratificare a Protocolului moldo-ucrainean, iar Parlamentul, prin Legea nr. 171 din 28 iulie 2011, a ratificat acest protocol, pe baza căruia Ucrainei i-a fost cedat dreptul de proprietate deplină asupra Centralei Hidroelectrice de Acumulare prin Pompă „Novodnestrovsk”. Analizând caracterul prejudiciabil și consecințele grave ale acestor acțiuni care au cauzat daune în proporții deosebit de mari intereselor publice ale Republicii Moldova, considerăm că acestea trebuie să fie elucidate de către organele competente ale statului prin prisma legislației penale, iar persoanele vinovate să fie trase la răspundere.

Savanții și specialiștii din domeniul mediului constată degradarea regimului hidrologic, hidrochimic și hidrobiologic al fluviului Nistru; micșorarea cu 80%, în ultimii 7–8 ani, a capacității de autoepurare a fluviului (râul nu mai are capacitatea de a se autocurăța); dispariția speciilor valoroase de pești; înnămolirea intensivă a fluviului; scăderea drastică a volumului, debitului și nivelului de apă; schimbarea plantelor caracteristice râurilor în plante caracteristice mlaștinilor, zonelor umede și multe alte probleme care denotă riscul că cetățenii noștri vor rămâne fără sursa de apă potabilă, iar impactul ecologic dezastruos ar putea deveni ireversibil nu numai pentru Republica Moldova, dar și pentru Ucraina.

Parlamentul își exprimă îngrijorarea profundă față de intențiile Kievului privind instalarea și punerea în funcțiune a noilor turbine și extinderea Centralei Hidroelectrice de Acumulare prin Pompare „Novodnestrovsk”, precum și construcția cascadei de șase hidrocentrale pe Nistru, pe care le considerăm catastrofale pentru Republica Moldova. Potrivit experților din domeniu, inclusiv celor din Ucraina, aceste proiecte ar putea spori activitatea seismică în regiune, riscul de eroziune și alunecări de teren, ar putea înrăutăți calitatea apei și perturba funcționarea ecosistemului Nistrului Mediu și Inferior, precum și al deltei, și, în consecință, ar avea un impact negativ asupra ecosistemului Mării Negre și ar putea crea dificultăți semnificative în alimentația cu apă a Republicii Moldova.

Reamintim că Ucraina s-a angajat să prezinte Republicii Moldova documentația privind evaluarea impactului asupra mediului urmare a construcției Centralei Hidroelectrice de Acumulare prin Pompare „Novodnestrovsk”, în conformitate cu art. 4 și 5 din Convenția privind evaluarea impactului asupra mediului în context transfrontalier (Convenția Espoo), încă în iulie 2008, în baza Protocolului consultărilor moldo-ucrainene cu privire la posibilul impact asupra mediului, semnat la 23 mai 2008 de ministrul ecologiei și resurselor naturale al Republicii Moldova și omologul ucrainean, angajament care până în prezent nu a fost respectat.

Totodată, menționăm că în ultimii ani s-au făcut mai multe cercetări științifice și evaluări (destul de scumpe) ale impactului negativ asupra râului Nistru al activității Complexului Hidroenergetic Nistrean (de la Nahoreanî–Naslavcea la Novodnestrovsk) și construcției altor șase hidrocentrale pe Nistru în amonte de cea de la Novodnestrovsk, cercetări finanțate inclusiv din Fondul Ecologic Național, Fondul Global de Mediu, Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) și de Agenția Suedeză pentru Dezvoltare și Cooperare Internațională (SIDA). În rezultat, acțiunile finanțate din aceste proiecte s-au redus la organizarea de treninguri dedicate diplomației apelor, vizitelor în teren efectuate în punctele critice de impact pentru colectarea probelor legate de calitatea apei, elaborarea unui sub-studiu dedicat debitelor ecologice, precum și la organizarea unor campanii online de conștientizare a problemelor Nistrului desfășurate cu ocazia Zilei Nistrului. Chiar și în aceste condiții, concluziile acestor cercetări și analize de impact denotă foarte clar că suntem în pragul unei catastrofe ecologice de proporții care poate genera secetă, degradare a solului, depopulare și chiar o criză umanitară.

Prin urmare, considerăm că propunerile de a efectua noi evaluări de impact asupra mediului referitoare la extinderea Complexului Hidroenergetic Nistrean sunt relevante și reprezintă o soluție pentru rezolvarea problemelor grave din cursul inferior al râului Nistru.

În acest sens, facem un apel către organismele internaționale și europene cu atribuții în domeniul protecției mediului, partenerii de dezvoltare și misiunile diplomatice acreditate în Republica Moldova, către reprezentanții societății civile și ai mass-mediei din țară și de peste hotare să manifeste un grad mai mare de implicare în soluționarea problemei Nistrului.

Urmare celor menționate, în vederea neadmiterii consecințelor dezastruoase ale activității Complexului Hidroenergetic Nistean și efectelor catastrofale ale executării lucrărilor de extindere a acestui complex și de construire a șase baraje și hidrocentrale noi, Parlamentul Republicii Moldova face apel către:

Președintele Republicii Moldova, în conformitate cu atribuțiile constituționale în domeniul politicii externe:

- să solicite omologului său ucrainean ca partea ucraineană să stopeze lucrările de extindere a Complexului Hidroenergetic Nistean, întrucât acestea reprezintă o amenințare gravă pentru securitatea ecologică și alimentară a Republicii Moldova, pentru aprovizionarea populației țării noastre cu apă potabilă și o amenințare reală pentru sectorul agricol;

- să solicite omologului său ucrainean ca partea ucraineană să anuleze din Strategia de dezvoltare a sectorului hidroenergetic al Ucrainei prevederea de a construi șase hidrocentrale noi pe Nistru;

- să solicite omologului său ucrainean ca partea ucraineană să-și onoreze angajamentele asumate prin ratificarea Convenției privind evaluarea impactului asupra mediului înconjurător în context transfrontalier (semnată la Espoo, 25 februarie 1991) și prin Protocolul din 23 mai 2008 și să transmită Republicii Moldova documentația privind notificarea construcțiilor planificate, precum și documentația privind evaluarea impactului asupra mediului urmare a construcțiilor de extindere a Complexului Hidroenergetic Nistean;

Guvernul Republicii Moldova:

- să demareze neîntârziat acțiunile necesare pentru obținerea sprijinului partenerilor de dezvoltare în soluționarea problemei fluviului Nistru;

- să includă în proiectul Agendei de Asociere dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană 2021–2027, în calitate de obiectiv prioritar la componenta „Protecția mediului înconjurător”, necesitatea utilizării durabile și eficiente a resurselor de apă, protecția biotei acvatice, a peisajelor și altor obiective ale bazinului râului Nistru;

- să nu permită darea în concesiune către partea ucraineană a terenului aflat pe teritoriul Republicii Moldova, în amonte de barajul hidroenergetic de la Naslavcea, așa cum prevede proiectul Acordului dintre Guvernul Republicii Moldova și Cabinetul de Miniștri al Ucrainei privind asigurarea funcționării Complexului Hidroenergetic Nistean;

- să solicite părții ucrainene, prin intermediul Comisiei privind utilizarea stabilă și protecția bazinului fluviului Nistru, respectarea regimului hidrologic în aval de Complexul Hidroenergetic Nistean de la Naslavcea prin deversarea unui debit ecologic în conformitate cu normativele de mediu stabilite în Acordul dintre Guvernul Republicii Moldova și Cabinetul de Miniștri al Ucrainei privind colaborarea în domeniul protecției și dezvoltării durabile a bazinului fluviului Nistru, semnat la Roma la 29 noiembrie 2012;

- să solicite părții ucrainene să asigure debitul permanent al Nistrului, fără întreruperi pe parcursul a 24 de ore/zi, pentru menținerea vieții ecosistemelor acvatice în aval de Complexul Hidroenergetic Nistrean;

Procuratura Republicii Moldova:

- să elucideze circumstanțele și să examineze activitatea persoanelor care au lichidat punctul de control al frontierei de stat de pe barajul Naslavcea–Nahoreanî, după semnarea Protocolului dintre Guvernul Republicii Moldova și Cabinetul de Miniștri al Ucrainei referitor la operarea unor modificări în Acordul dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Ucrainei privind recunoașterea reciprocă a drepturilor și reglementarea raporturilor de proprietate din 11 august 1994, semnat la 1 februarie 2010 la Kiev.

Parlamentul declară că Republica Moldova rămâne deschisă pentru un dialog constructiv cu Ucraina, fiind gata să participe la identificarea căilor de soluționare a problemelor menționate, și relevă că protejarea bazinului râului Nistru trebuie să constituie o sarcină comună a ambelor popoare, a tuturor autorităților publice centrale și locale, îndemnând toate părțile implicate, organele competente, societatea civilă, mediul academic, toți cetățenii Republicii Moldova de a uni și consolida eforturile pentru asigurarea durabilității protejării și exploatării raționale a principalei artere acvatice a Republicii Moldova – fluviul Nistru.